

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE İLETİŞİMSEL YETKİNLİKLER VE TEKNOLOJİ UYGULAMALARI

(Etkinlik Örnekleriyle; Edimsel Yetkinlik, Toplumdilbilimsel Yetkinlik, Kültürlerarası Yetkinlik, Aracılık Yetkinliği, Dilsel Yetkinlik, Teknoloji ve Yapay Zeka Kullanımı)

EDİTÖRLER

Doç. Dr. Canan AYDINBEK
Dr. Öğr. Üyesi Meltem ERCANLAR

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-375-761-8	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yetkinlikler ve Teknoloji Uygulamaları	47518
Editörler	Baskı ve Cilt
Canan AYDINBEK ORCID iD: 0000-0003-0284-0137 Meltem ERCANLAR ORCID iD: 0000-0002-3175-9162	Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin DİLMEN	FOR000000
	DOI
	10.37609/akya.3903

Kütüphane Kimlik Kartı
Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yetkinlikler ve Teknoloji Uygulamaları / ed. Canan Aydınbeğ, Meltem Ercanlar.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.
130 s. : şekil, tablo. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253757618

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Son yıllarda dil öğretimi alanında teknoloji, dijital araçlar ve yapay zekâ kullanımı odaklı çalışmalar ön plana çıksa da bu alanda temel hedefin iletişimsel dil yetkinliği edinmek ve bu yetkinliği sosyokültürel bağlamında etkili bir şekilde kullanmak olduğu unutulmamalıdır. Bu gerekçeyle, bu çalışmada tüm bu araçlar temel eğitsel hedefleri destekleyecek biçimde kolaylaştırıcı ve yardımcı olarak görülmüş ve kullanılmıştır.

Yabancı dil öğretimi alanında “iletişimsel dil yetkinliği” kavramı 2001 yılında Avrupa Konseyi tarafından yayımlanan Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninde (D-AOBM) kullanıldıktan sonra oldukça önem kazanmıştır. Eylem odaklı bir dil öğretimi yaklaşımının Avrupa Birliği dil politikaları tarafından benimsendiğini ifade eden bu metinde dil kullanıcısının sosyal bir aktör olarak hem genel hem de iletişimsel dil yetkinliklerine sahip olması gerektiği vurgulanır. İletişimsel dil yetkinlikleri ise *dilsel*, *toplumsal* ve *edimsel* olmak üzere üç bileşenden oluşur. 2020 yılında yayımlanan tamamlayıcı ciltte ise bu yetkinliklerin yanı sıra *kültürlerarası yetkinlik* ve *aracılık becerisi* öne çıkmakta, dil öğretimi ve öğreniminin tüm bu yetkinliklerin bir bütün halinde, eş zamanlı ve etkili kullanımını gerektirdiği vurgulanmaktadır. Son yıllarda gerek ders kitaplarında gerekse dil öğretimi amacıyla hazırlanan materyallerde tüm bu yetkinliklerin geliştirilmesine yönelik amaçlar ve etkinlikler yer alsa da hala dilsel yetkinliğe kıyasla diğer yetkinliklere ayrılan yerin daha sınırlı kaldığı söylenebilir. Özellikle Türkçe alanyazında, tüm bu yetkinliklerin dil öğretim sürecindeki yeri, önemi ve nasıl uygulanacağına dair çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu kitapta bu açığı biraz olsun kapatmak amacıyla her bir bölümde bir iletişimsel dil yetkinliği ele alınmış; önce kuramsal bir çerçeve ardından da bir etkinlik örneği sunulmuştur. Ayrıca son iki bölümde yapay zekâ araçlarının ve teknoloji destekli uygulamaların iletişimsel dil yetkinliklerini geliştirme sürecinde nasıl kullanılacağı ele alınmış, etkinlik örnekleri sunulmuştur. Her bir bölümün içeriğinden de anlaşılacağı gibi tüm bu yetkinlikler birbirleriyle yakın bir ilişki içerisinde ve birbirini destekler niteliktedir. Örneğin toplumdilbilimsel yetkinlik için geliştirilen bir etkinliğin aynı zamanda kültürlerarası yetkinliği ve aracılık becerisini de kullanmayı gerektirdiği görülecektir. Bu kitap, bir bütün olarak iletişimsel dil yetkinlikleri hakkında kuramsal ve uygulama dü-

Önsöz

zeyinde kendisini geliştirmek isteyen yabancı dil öğretmenlerine, öğrenenlerine ve bu alanda çalışan uzmanlara katkı sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Yazarların hepsinin uzmanlık alanı Fransız Dili Eğitimi olduğu için etkinlik örnekleri Fransız dili üzerinden hazırlanmış olsa da diğeri dillere uyarlanması mümkündür.

Emekleri ve katkılarıyla bu kitabın ortaya çıkmasına destek olan tüm yazarlarımıza gönülden teşekkür ediyoruz.

Editörler

Doç. Dr. Canan AYDINBEK

Dr. Öğr. Üyesi Meltem ERCANLAR

Eskişehir 2025

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Edimsel Yetkinlik ve Dil Öğretimi.....1 <i>Canan AYDINBEK</i>
Bölüm 2	Toplumdilbilimsel Yetkinlik ve Dil Öğretimi.....17 <i>Meltem ERCANLAR</i>
Bölüm 3	Kültürlerarası Yetkinlik ve Dil Öğretimi.....35 <i>Esra Başak KURTULUŞ</i>
Bölüm 4	Aracılık ve Dil Öğretimi57 <i>Yıldız FAKIOĞLU GÖKDUMAN</i>
Bölüm 5	Dil Öğretiminde Dilbilgisel Yetkinlik ve Yapay Zekâ81 <i>Aslı Eda DÜNDAR</i>
Bölüm 6	Dil Öğretiminde Dijital Yetkinlik.....99 <i>Oğuz İbrahim DÜNDAR</i>

YAZARLAR

Doç. Dr. Canan AYDINBEK

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi AD.

Dr. Öğr. Üyesi Meltem ERCANLAR

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi AD.

Doç. Dr. Esra Başak KURTULUŞ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü

Arş. Gör. Dr. Yıldız FAKIOĞLU GÖKDUMAN

Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü

Öğr Gör. Dr. Aslı Eda DÜNDAR

Anadolu Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

Öğr. Gör. Dr. Oğuz İbrahim DÜNDAR

Anadolu Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

BÖLÜM 1

EDİMSSEL YETKİNLİK VE DİL ÖĞRETİMİ

Canan AYDINBEK¹

GİRİŞ

Yabancı Dil Olarak Fransızca (YDOF) öğretimi, öğrencilerin çeşitliliği ve coğrafi bağlamların farklılığıyla şekillenen çok kültürlü ve dinamik bir ortamda gerçekleşmekte ve bu durum hem yeni zorluklar hem de birçok fırsat doğurmaktadır. Küreselleşmenin etkili olduğu günümüzde Fransızca yabancı dil öğrenimi, sadece istihdamı kolaylaştıran bir mesleki avantaj olarak değil, aynı zamanda bireylerin sosyal ve kültürel entegrasyonunu kolaylaştıran gerçek bir köprü olarak da görülmektedir.

Günümüzde yabancı dil olarak Fransızca, resmi eğitim kurumları, dernekler, kültürel birlikler ve çevrimiçi öğrenme platformları gibi çok çeşitli ortamlarda öğretilmektedir. Bu çeşitlilik, modern eğitimi dönüştüren teknolojik ve pedagojik gelişmeleri yansıtmakta ve öğrenenlerin farklı ihtiyaçlarına uyum sağlamayı mümkün kılmaktadır Fransızca öğrenim/öğretim deneyimlerinin zenginliğini ve karmaşıklığını kabul eden eğitimciler, öğrenciyi merkeze alan, **etkileşimi, dilsel uyarlanabilirliği ve kültürlerarası yetkinliği** öne çıkaran öğretim yaklaşımlarını teşvik etmeye çalışmaktadır. Böylece öğrenciler, farklı bağlamlarda kolaylıkla iletişim kurabilen konuşurlar hâline gelebilmektedir.

Fransızca Yabancı Dil Öğretimi yalnızca Fransızca dilsel ve iletişimsel becerilerin kazanılmasını teşvik etmeyi değil, aynı zamanda öğrenenler arasında kültürlerarası anlayışı ve sosyal uyumu da desteklemeyi amaçlar. Sonuç olarak edimsel yetkinliğin geliştirilmesi temel bir pedagojik hedef haline gelir; çünkü bu yetkinlik, öğrenenlerin farklı iletişim bağlamlarında etkili bir şekilde hareket etmelerine olanak tanır. Fransızca öğretiminin bu yönü, Fransızca dilinin kullanımındaki dilsel incelikleri ve bağlamsal unsurları birlikte ele alan çeşitli öğretici stratejilerin bütünleştirilmesini gerektirir. Edimsel yetkinlik, dilin belli bir bağlam içinde uygun şekilde kullanılmasını kapsar; buna yalnızca dilsel edimler değil, aynı zamanda çıkarımlar, nezaket kuralları ve konuşmalardaki örtük anlamın yönetimi de dahildir.

¹ Doç.Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi AD., caydinbek@anadolu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0284-0137

lirli araçlarla kolaylaştırılırken, öğretmenlere yönelik yaşam boyu öğrenme eğitimleri öğretim uygulamalarının güncellenmesine yardımcı olur. Zenginleştirici vaka çalışmaları, benimsenmesi gereken iyi uygulamaları göstererek, dil öğreniminin bu temel boyutunu derinleştirmek için öneriler ve gelecekteki araştırmalara yol açmaktadır.

KAYNAKLAR

- Ambroise, B. (2011). Le tournant cognitif en pragmatique: Un aller-retour transatlantique et ses impacts philosophiques. *Revue d'Histoire des Sciences Humaines*, 25, 81–102. Éditions Sciences Humaines. <https://doi.org/10.3917/rhsh.025.0081>
- Austin, J. L. (1975). *How to Do Things with Words* (Çev. L. Aysever, 2009, *Söylemek ve yapmak*). İstanbul: Metis Yayınları.
- Avrupa Konseyi. (2020). *Diller için ortak başvuru metni: Öğrenme, öğretme ve değerlendirme, tamamlayıcı cilt*. <https://www.coe.int/lang-cefr>
- Benveniste, E. (1970). L'appareil formel de l'énonciation. *Langages*, 5(17), 12–18. <https://doi.org/10.3406/lgge.1970.2572>
- Bialystok, E. (1993). Symbolic representation and attentional control in pragmatic competence. In G. Kasper & S. Blum-Kulka (Eds.), *Interlanguage pragmatics* (pp. 43–57). Oxford: Oxford University Press.
- Blum-Kulka, S., House, J., & Kasper, G. (1991). Cross-Cultural Pragmatics: Requests and Apologies. *Language*, 67(1), 169. <https://doi.org/10.2307/415556>
- Diaz Corralejo, J. (2015). Théorie et pratique de la compétence pragmatique: Pour un meilleur apprentissage de la compétence communicative langagière. *Synergies Espagne*, 8, 135–147.
- Doğan, G. (1990). Bir edimbilim kuramı olarak bağıntı. *Dilbilim Araştırmaları*. <https://doi.org/10.3406/lgge.1970.2572>
- Fuchs, C., & Le Goffic, P. (1992). *Les linguistiques contemporaines*. Paris: Hachette.
- Garric, N., & Calas, F. (2007). *Introduction à la pragmatique*. Paris: Hachette.
- Hunter, J., & Del Prete, F. (2020). Sur le chemin de la pensée gricéenne. In C. Beyssade (Ed.), *Les implicatures: Au-delà du sens littéral, Les concepts fondateurs de la philosophie du langage* (Vol. 8, pp. 11–42). ISTE Group. <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-02471843>
- Kasper, G. (2001). Classroom research on interlanguage pragmatics. In G. Kasper & K. Rose (Eds.), *Pragmatics and language teaching* (pp. 33–60). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kasper, G., & Rose, K. R. (2002). Pragmatic development in a second language. *Language Learning*, 52(Suppl1), 1–352
- Kerbrat-Orecchioni, C. (2001). *Les actes de langage dans le discours: Théories et fonctionnement*. Paris: Nathan.
- Korkut, E., & Onursal Ayırır, İ. (2015). *Dil bilimleri ve dil öğretimi*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Laugier, S. (2004). Acte de langage ou pragmatique? *Revue de Métaphysique et de Morale*, 42(2), 279–303. Presses Universitaires de France. <https://doi.org/10.3917/rmm.042.0279>
- Müller, M. L. (2024). *Communication, influence, manipulation: Outils d'analyse pragmatique*. Peter Lang AG International Academic Publishers. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/anadolu/detail.action?docID=31954064>
- Rueda, Y. T. (2006). Developing pragmatic competence in a foreign language. *Colombian Applied Linguistics Journal*, 8, 170–182. <https://doi.org/10.14483/22487085.177>
- Ruiz de Zarobe, L. (2014). Pour une introduction de la pragmatique dans l'enseignement du français en Espagne. *Synergies Espagne*, 7, 133–143.
- Sperber, D., & Wilson, D. (1987). Précis of *Relevance: Communication and cognition*. *Behavioral and Brain Sciences*, 10, 697–754.
- Flumin, C., Labascoule, J., & Royer, C. (2004). *Rond-Point 2*. Grenoble: Presses Universitaires de Grenoble.

BÖLÜM 2

TOPLUMDİLBİLİMSEL YETKİNLİK VE DİL ÖĞRETİMİ

Meltem ERCANLAR¹

“Dilsel bir durum hiçbir zaman salt dilsel olandan ibaret değildir.”

Pierre Bourdieu²

GİRİŞ

Dil, bireysel değil toplumsal bir pratiktir. Toplumsal ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesi için dil, dilin var olabilmesi için de toplumsallık gereklidir. Dil, kültür ve toplum arasındaki etkileşimi inceleme konusu yapan toplumdilbilim 1960’lı yıllarda özellikle dilbilim ve sosyoloji alanındaki çalışmaların bir sonucu olarak ortaya çıkmış, daha sonraları ise psikoloji, antropoloji ve eğitim bilimleri gibi pek çok alandan etkilenmiştir. Toplumdilbilimsel yetkinlik ise 1970’li yıllardan itibaren tüm bu alanlardaki araştırmaların bir yansıması olarak dil öğretimi alanına dahil olmuştur. Hem iletişimsel yaklaşımda hem de eylem odaklı yaklaşımda toplumdilbilimsel yetkinlik iletişimsel yetkinliğin bir bileşeni olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte, bu yetkinliğin dil öğretim sürecinde nasıl geliştirileceği ve desteklenebileceği konusu diğer yetkinliklere kıyasla daha arka planda kalmıştır. Ayrıca bu alanda yapılan araştırmalar da daha kısıtlıdır. Toplumdilbilimsel yetkinliği desteklemek için güncel dil öğretim kitaplarına toplumdilbilimsel amaçlar ve içerikler eklenmiş olsa da dilin toplumsal bağlamından uzak bir ortamda öğretilmesi bu süreci zorlaştırmaktadır. Bu çalışmada bu alana hem kuramsal hem de uygulamaya yönelik bir katkı sunmak amacıyla, öncelikle toplumdilbilimin ortaya çıkışı ve gelişimi, sonrasında toplumdilbilimsel yetkinliğin tanımı ve dil öğretimindeki önemi ortaya konmuş, son olarak da Fransızca dil öğretimi sürecinde kullanılmak üzere bir ders planı örneği hazırlanmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi AD., Eskişehir, meltemercanlar@anadolu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3175-9162

² Bourdieu, P. (2022 [1981]). Sosyoloji Meseleleri. Heretik.

DOI: 10.37609/akya.3903.c2275

bancı dil öğretmenlerinin farklılıklara ve çeşitliliğe karşı daha kapsayıcı ve zengin bir bakış açısı geliştirmelerini destekleyecektir.

KAYNAKLAR

- Austin, J. L. (1991). *Quand dire, c'est faire*. Paris: Points.
- Aydın, S. (2012). Antropoloji nedir? İçinde *Antropoloji* (Ed. H. Üstündağ). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Benveniste, E. (1966). *Problèmes de linguistique générale*. Paris: Gallimard.
- Bérard, E. (1991). *L'Approche communicative: théorie et pratique*. Paris: Clé International.
- Blanchet, P. (2017). *Discriminations : combattre la glottophobie*. Editions Textuel.
- Boudreau, A. (2023). *Insécurité linguistique dans la francophonie*. Les Presses de l'Université d'Ottawa.
- Bourdieu, P. (1982): *Ce que parler veut dire*. Paris: Fayard.
- Bourdieu, P. (2014). *Langage et pouvoir symbolique*. Points.
- Bourdieu, P. (2022 [1981]). *Sosyoloji Meseleleri*. İstanbul: Heretik.
- Bronckart, J-P. (1985). *Les Sciences du langage, un défi pour l'enseignement?* Paris: Delachaux et Niestlé.
- Chiss, J.K. (1985). La stylistique de Charles Bally: de la notion de "sujet parlant" à la théorie de l'énonciation. *Langage*, no.77, 85-94.
- Chiss, J-L. & Filliolet, J. & Maingueneau, D. (2001). *Introduction à la linguistique française, Tome I*. Paris: Hachette.
- Conseil de l'Europe (2001). *Cadre européen commun de référence pour les langues – Apprendre, enseigner, évaluer*. Paris: Conseil de l'Europe-Didier.
- Ercanlar, M. (2022). *L'intégration de la théorie de l'énonciation dans la formation initiale des enseignants de FLE : une recherche-action*. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Falkert, A. (2021). L'enseignement et l'évaluation de la compétence sociolinguistique: quels outils pour quels objectifs? *Ponti/Ponts*, (21), 13-30. <https://doi.org/10.7413/18279767043>
- Labov, W. (1963). The Social Motivation of a Sound Change. *WORD*, 19(3), 273–309. <https://doi.org/10.1080/00437956.1963.11659799>
- Labov, W., Bourdieu, P. & Encrevé, P. (1983). Le changement linguistique: Entretien avec William Labov. İçinde *Actes de la recherche en sciences sociales. Vol. 46. L'usage de la parole*. pp. 67-71. <https://doi.org/10.3406/arss.1983.2177>
- Labov, W. (2006). *The social stratification of English in New York City*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Maingueneau, D. (1991). *L'énonciation en linguistique française*. Paris: Hachette Supérieur.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2001). *Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme*. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). *Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme*. Avrupa Konseyi, Almanya.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2021) *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme- Öğretim Değerlendirme, Tamamlayıcı Cilt*. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Moeschler, J. et Auchlin, A. (2000). *Introduction à la linguistique contemporaine*. Paris: Armand Colin.
- Saussure, F. (1973). *Cours général de linguistique*, Paris: Payot.
- Vion, R. (2000). *La Communication verbale*. Paris: Hachette Supérieur.
- Yağlı, E. (2023). *Değişkeci Toplumdilbilim ve Dil Değişkenliği*. Ankara: Pegem Akademi.

BÖLÜM 3

KÜLTÜRLERARASI YETKİNLİK VE DİL ÖĞRETİMİ

Esra Başak KURTULUŞ¹

GİRİŞ

Bu bölümde, dil öğretiminde kültürlerarası yetkinlik kavramının kuramsal, tarihsel ve pedagojik boyutları kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Michael Byram'ın (1997) geliştirdiği “*kültürlerarası iletişim yetkinlik*” modeli, *bilgi* (Fr. *savoirs*), *beceri* (Fr. *savoir-faire*), *oluş bilgisi* (Fr. *savoir-être*), *keşfetme yetisi* (Fr. *savoir-apprendre*) ve *eleştirel bilinç* (Fr. *savoir-s'engager*) olmak üzere beş bileşenle bu yetkinliğin temel çerçevesini sunar. Bu modelde dil öğrenen kişi, hedef dili anadil düzeyinde taklit eden değil, kültürlerarası bir arabulucu olarak konumlanır. Claire Kramsch'ın “*üçüncü mekân*” (İng. *third place*) kavramı, dil öğrenen bireyin kendi kültürü ile hedef kültür arasında anlamın yeniden müzakere edildiği sembolik bir alan inşa ettiğini belirtir. Geneviève Zarate'nin çalışmaları, Avrupa Konseyi'nin *Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni* (D-AOBM, 2001) çerçevesinde kültürlerarasılığın çok kültürlü ve çok dilli bir yeterlik olarak tanımlanmasına zemin hazırlamıştır. Tarihsel olarak kültürün dil öğretiminde “medeniyet bilgisi” düzeyinde aktarılmasından, 1980'lerden itibaren etkileşim temelli kültürlerarası yaklaşıma geçilmiştir. 2000'li yıllarda UNESCO'nun kültürlerarası yetkinliği “kültürel çeşitlilikle baş edebilme kapasitesi” olarak tanımlamasıyla kavram küresel bir eğitim hedefi haline gelmiştir. Fred Dervin gibi çağdaş yazarlar, kültürü sabitleştiren yaklaşımlara karşı “post-kültürlerarası” bir anlayışı savunmuş; kimliğin akışkanlığı, bağlamsallık ve özdeşünümSELLİK gibi unsurları öne çıkarmışlardır. Pedagojik düzeyde, D-AOBM'nin eylem odaklı yaklaşımı öğrenciyi toplumsal aktör olarak konumlandırırken, eleştirel pedagojiler kültürel klişeleri sorgulama ve empati geliştirme becerilerini destekler. Avrupa Dil Portfolyosu (PEL) ve Kültürlerarası Karşılaşmalar Otobiyografisi (ARI) gibi araçlar, öğrencinin farkındalık ve öz değerlendirme süreçlerini ölçer. Bu çalışmada Elif Şafak'ın *Araf* romanı üzerinden bir sınıf-içi etkinlik örneğiyle bu kavramsal çerçevenin uygulaması gösterilir; öğrencilerin dil, kimlik ve aidiyet üzerine düşünceleri teşvik edilir. Sonuç olarak

¹ Doç. Dr. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü
ebaydinalp@erzincan.edu.tr. ORCID iD: 0000-0001-8035-5917

Değerlendirme Araçları:

- Öğrencinin farkındalık ve duygudaşlık geliştirme düzeyine odaklanan niteliksel değerlendirme (rubrik).
- Kültürel bilgi aktarımı, karşılaştırma yapabilme, iletişimsel strateji geliştirme gibi ölçütler.

SONUÇ

Bu etkinlik, Elif Şafak'ın Araf romanını kullanarak hem dil gelişimini destekler hem de öğrencilerin kültürel farkındalıklarını, önyargılara karşı eleştirel düşünme becerilerini ve empatik iletişim stratejilerini geliştirir. Dil sınıfını bir "kültürlerarası laboratuvar" haline getirir.

KAYNAKLAR

- Abdallah-Pretceille, M. (1999). *L'éducation interculturelle*. Paris: PUF.
- Byram, M. & Zarate, G. (1994). *Définitions, objectifs et évaluation de la compétence socio-culturelle*. Strasbourg: Conseil de l'Europe.
- Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Byram, M., Gribkova, B. & Starkey, H. (2002). *Développer la dimension interculturelle dans l'enseignement des langues*. Strasbourg: Conseil de l'Europe
- Canale, M. & Swain, M. (1980). *Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing*. *Applied Linguistics*, 1(1), 1-47.
- Conseil de l'Europe (2001). *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer*. Paris: Didier. (Voir chapitres 5 et 6 sur les compétences générales et la compétence pluriculturelle).
- Conseil de l'Europe (2009). *Autobiographie de rencontres interculturelles*. Strasbourg: Division des politiques linguistiques
- Coste, D., Moore, D. & Zarate, G. (1997). *Compétence plurilingue et pluriculturelle*. Paris: Didier / Conseil de l'Europe
- Deardorff, D.K. (2006). *Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization*. *Journal of Studies in International Education*, 10(3), 241-266.
- Dervin, F. (2011). *Comment peut-on être interculturel?* Paris: L'Harmattan.
- Gohard-Radenkovic, A. (2015). «Interrogations sur la conception de l'«interculturel» dans le Portfolio européen des langues ». *Synergies Europe*, n°10, 81-92
- Hofstede, G. (1991). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. Londres : McGraw-Hill.
- Kramsch, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Kramsch, C. (2011). «The symbolic dimensions of the intercultural». *Language Teaching*, 44(3), 354-367
- Milton Bennett, J. (1993). «Towards Ethnorelativism: A Developmental Model of Intercultural Sensitivity». In *Education for the Intercultural Experience* (ed. R. M. Paige). Yarmouth: Intercultural Press.
- Onillon, S. & Gruenblatt, R. (2022). «Approche actionnelle et perspective interculturelle : quelles articulations? ». *Revue suisse des sciences de l'éducation*, 44(2), 179-196
- Porcher, L. (1976). *Enseignement des langues et culture*. Paris: Hachette.
- Puren, C. (2002). «La didactique des "cultures" en didactique des langues-cultures : évolution, prob-

Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yetkinlikler ve Teknoloji Uygulamaları

- lèmes et perspectives ». *Les Langues Modernes*, n°2, 55-71.
- Spitzberg, B. & Changnon, G. (2009). «Conceptualizing intercultural competence ». In Deardorff (Ed.), *The SAGE Handbook of Intercultural Competence*. Thousand Oaks: SAGE
- Starkey, H. & Osler, A. (2005). *Education for Democratic Citizenship: A review of research, policy and practice 1995-2005*. Strasbourg: Conseil de l'Europe. (Voir étude de cas sur l'évaluation de copies FLE)
- Şafak, E. (2004). *Araf* (Aşlı Biçen, Çev.). Metis.
- UNESCO (2013). *Intercultural Competences: A Conceptual and Operational Framework*. Paris: UNESCO
- Zarate, G. (1986). *Apprentissage d'une culture étrangère*. Thèse de doctorat, Université Paris 3. (Travail fondateur sur les représentations de l'Autre dans la classe de langue).
- Zarate, G., Lévy, D. & Kramsch, C. (Eds.) (2008). *Précis du plurilinguisme et du pluriculturalisme*. Paris: Éditions des Archives Contemporaines.

BÖLÜM 4

ARACILIK VE DİL ÖĞRETİMİ

Yıldız FAKIOĞLU GÖKDUMAN ¹

GİRİŞ

Bu bölümde *aracılık*² (İng. *mediation*, Fr. *médiation*) kavramının kavramsal tanımını ve kullanım alanları ile yabancı dil eğitimindeki yeri ve önemine değinilerek ADÖÇ (*Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı*)³ (Avrupa Konseyi, 2001) ve *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme-Tamamlayıcı Cilt* (D-AOBM) (Avrupa Konseyi, 2020) referanslarında sunulan kapsamı, etkinlikler, stratejiler ve kullanım alanları göz önünde bulundurularak değerlendirilecektir. Bölüm sonunda kavramın kapsamı doğrultusunda yabancı dil öğretiminde hedef öğrenci kitlesine göre örnek etkinlik sunulacaktır.

D-AOBM'nin 2018'de⁴ yayımlanan tamamlayıcı cildinde aracılık kavramının etraflıca ele alınmasının ve ölçütler oluşturulmasının ardından mevcut Fransızca ders kitaplarının bazılarının basımlarının özellikle aracılık özelinde yeniden güncellendiği gözlemlenmiştir.⁵ Aracılık kavramı özelinde öğrenen, temel olarak bir metni anlamlandırma, etkileşim ve iletişim konularında aracı rolü üstlenir. Aracılık rolünü gerçekleştirmek için sözlü veya yazılı dilsel bir dizi etkinlik gerçekleştirir ve bu etkinlikleri gerçekleştirmek için de çeşitli stratejilere başvurur.

¹ Arş. Gör. Dr. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü
yildiz.fakioğlu@hacettepe.edu.tr. ORCID iD: 0000-0002-5116-1889.

² Aracılık kavramı Türkçede farklı kaynaklarda karşımıza “arabuluculuk” olarak da çıkmaktadır. Bu çalışmada Avrupa Konseyi (2020) tarafından hazırlanan Türkçe çeviri D-AOBM tamamlayıcı cildinde sunulduğu gibi aracılık olarak anılacaktır. İlgili cildin “çeviri ön sözü” kısmında konuya değinilerek daha önce “arabuluculuk” olarak çevrilen “mediation” kavramının tamamlayıcı ciltte kapsamlı bir şekilde ele alındığı ve “arabuluculuk” olarak kaldığı takdirde kavramın yanlış anlaşılmasına sebep olabileceğine değinilmiştir. (Krş. Avrupa Konseyi, 2020, s. 23).

³ Bazı bilimsel yayınlarda ADÖÇ olarak anılsa da 2020’de yayımlanan D-AOBM tamamlayıcı cildinde ilk kaynaktan D-AOBM 2001 olarak söz edildiği görülmüştür. Kavram karmaşası yaratmamak için çalışmada bundan böyle tamamlayıcı cildin öncüsü olan bu kaynak için “D-AOBM 2001”, “ana cilt” ya da “ilk cilt” ibareleri kullanılacaktır.

⁴ Esasında tamamlayıcı cilt, ilk olarak 2018 yılında Fransızca ve İngilizce dillerinde yayımlanmıştır. İlk sürüm yalnızca yeni sunulan ölçütleri ve eklemeleri içermektedir ve 2018 basımındaki başlıkta da “yeni ölçütlerle” ifadesiyle belirtilmiştir. 2020 yılında yayımlanan ve bu çalışmada da sıklıkla değinilen sürüm ise tüm ölçütleri kapsamaktadır.

⁵ Örneğin, L’Atelier B1: Méthode de français (Cocton vd., 2020) ya da Édito A1: Méthode de français (Mensdorff-Pouilly vd., 2022).

cı dilde) ilginç bir haber metni geçti. Haber metnini okuyup anlayarak özetliyor ve doğru hashtag'leri bularak haberinizi sosyal medyada paylaşmak üzere hazırlıyorsunuz.

Etkinliğin Uygulama Aşamaları:

1. Öğrencilere öğrendikleri yabancı dilde bir haber metni dağıtılır.
2. Öğrenciler bireysel okuma yaparak önemli gördükleri bilgilerin altını çizer.
3. 3-4 kişilik gruplar halinde haberin özetini Türkçe olarak ifade ederler.
4. Öğrencilere verilen yönergede "X" isimli sosyal medya hesabında bir haber hesabı yürütücüsü olarak paylaşım yapacaklarını ve ilgili mecra kriterleri gereği haberi en fazla 200 karakterle ifade etmeleri ve 5 *hashtag* eklemeleri gerektiği belirtilir.
5. Gruplar kendi özetlerini sınıfla paylaşır.
6. Özetlerin doğruluğu, sadeliği ve anlaşılabilirliği açısından öğretmenlerinden geri bildirim alırlar.

Alternatif olarak etkinlik şu yönerge ile anadilden yabancı dile olacak biçimde de yapılabilir:

Alternatif yönerge: Türkiye'deki gelişmeleri yabancı basına (öğrenilen yabancı dile) duyurma amacı güden bir sosyal medya hesabının yürütücü ekibindesiniz. Elinize (anadilde) ilginç bir haber metni geçti. Haber metnini okuyup anlayarak özetliyor ve doğru hashtag'leri bularak haberinizi sosyal medyada (yabancı dilde) paylaşmak üzere hazırlıyorsunuz.

KAYNAKLAR

- Aden, J., & Weissmann, D. (2012). Présentation. La médiation linguistique : entre traduction et enseignement des langues vivantes. *Ela. Etudes de Linguistique Appliquée*, 167(3), 265–266. <https://doi.org/10.3917/ela.167.0265>
- Avrupa Konseyi. (2001). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni: öğrenme, öğretme, değerlendirme* (F. Kurudayıoğlu, C. Balçıkanoğlu ve H. Gürlek, Çev.). [Çevrimiçi: http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_tarafindan.pdf, Erişim tarihi 18 Ekim 2025]
- Avrupa Konseyi. (2020). *Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, öğretme, değerlendirme – Tamamlayıcı cilt* (Millî Eğitim Bakanlığı, çev.). Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. [Çevrim içi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/04144518_cefr_tr.pdf, Erişim tarihi 17 Ekim 2025]
- Cocton, M.-N., Kohlmann, J., Rabin, M., & Ripaud, D. (2020). *L'Atelier B1: Méthode de français*. Maison des Langues.
- Cocton, M.-N., Kohlmann, J., Rabin, M., & Ripaud, D. (2020). *L'Atelier B2: Méthode de français*. Maison des Langues.
- Conseil de l'Europe. (2001). *Cadre européen commun de référence pour les langues : apprendre, enseigner, évaluer*. [Çevrimiçi: <https://rm.coe.int/16802fc3a8>, Erişim tarihi 16 Ekim 2025]
- Conseil de l'Europe. (2016). *Élaborer des descripteurs pour illustrer les aspects de la médiation pour le CECR*. [Çevrimiçi : <https://rm.coe.int/cadre-europeen-commun-de-reference-pour-les-langues-apprendre-enseigne/168073ff32>, Erişim tarihi 16 Ekim 2025]

- Conseil de l'Europe. (2020). *Cadre européen commun de référence pour les langues : apprendre, enseigner, évaluer, volume complémentaire*. [Çevrimiçi : <https://rm.coe.int/cadre-europeen-commun-de-reference-pour-les-langues-apprendre-enseigne/1680a4e270>, Erişim tarihi 18 Ekim 2025]
- Dugast, S. (t.y.). *La médiation en classe de FLE* [Web sayfası]. Hachette FLE. [Çevrimiçi: <https://www.hachettefle.com/selection/la-mediation-en-classe-de-fle/>, Erişim tarihi 18 Ekim 2025]
- Fakıoğlu Gökdoğan, Y. (2024). *L'utilisation de la traduction audiovisuelle au service de la médiation dans l'enseignement du FLE*. Yayımlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi.
- Le Bougnec, J.-T., & Lopes, M.-J. (2020). *Inspire 1: Livre de l'élève (A1)*. Hachette FLE.
- Les éditions Didier. (2018). *Médiation & nouveaux descripteurs: L'Atelier – Méthode de français* [Pedagojik broşür]. Les éditions Didier [Çevrimiçi: https://didierfle.com/wp-content/uploads/2019/01/livret_m%C3%A9diation.pdf, Erişim tarihi 16 Ekim 2025]
- Mensdorff-Pouilly, L., Opatski, S., Petitmengin, V., Pons, S., Sperandio, C., Djimli, H., & Velde-man-Abry, J. (2022). *Édito A1: Méthode de français* (2. baskı). Les éditions Didier.
- Piccardo, E., North, B., & Goodier, T. (2019) Broadening the scope of language education: mediation, plurilingualism, and collaborative learning: The CEFR companion volume. *Journal of e-Learning and Knowledge Society*, (1)15, 17–36. <https://doi.org/10.20368/1971-8829/1612>

BÖLÜM 5

DİL ÖĞRETİMİNDE DİLBİLGİSEL YETKİNLİK VE YAPAY ZEKÂ

Aslı Eda DÜNDAR¹

1. GİRİŞ

Yabancı dil öğretiminde ölçülebilir yetkinliklerin tanımlanması, dil politikalarının oluşturulması ve ülkeler arasında ortak bir referans çerçevesinin sağlanması amacıyla geliştirilen Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (D-AOBM; özgün adıyla Common European Framework of Reference for Languages - CEFR), 2001 yılında yayımlanarak Avrupa genelinde kabul gören standart bir sistem hâline gelmiştir. D-AOBM, bireylerin bir yabancı dili hangi düzeyde kullanabildiğini tanımlamak amacıyla altı kademeli bir yetkinlik düzeyi sunar: A1 ve A2 (başlangıç), B1 ve B2 (orta düzey), C1 ve C2 (ileri düzey) (OBM, 2001, s. 23).

D-AOBM, dil yetkinliğini yalnızca sözcük ya da dil bilgisi bilgisiyle sınırlı görmemekte; bunu çok boyutlu bir iletişimsel beceri alanı olarak ele almaktadır. Bu doğrultuda iletişimsel dil yetkinliği, üç temel bileşenden oluşmaktadır: dilsel yetkinlik, toplumdilbilimsel yetkinlik ve edimbilimsel yetkinlik. Dilsel yetkinlik, “dile ilişkin yapısal kuralların ve söz varlığının bilinmesini ve kullanılmasını” (Çekici, 2022, s. 1164); Toplumdilbilimsel yetkinlik “dilin toplumsal ve kültürel bağlamlara uygun bir biçimde kullanılmasını” (a.g.e.); edimsel yetkinlik, “dilnin işlevsel olarak kullanımıyla” (a.g.e.) ilgilidir.

Her ne kadar iletişim, çok boyutlu bir beceri seti gerektirse de, dilbilgisel doğruluğun yetersiz olduğu durumlarda, anlama ve anlatım süreçlerinde ciddi aksaklıklar yaşanabilmektedir (Ho & Binh, 2014).

Son yıllarda ise hızla gelişen yapay zekâ temelli dil teknolojileri, yabancı dil öğretiminde yeni bir paradigma değişiminin habercisi olmuştur. ChatGPT, Grammarly ve DeepL Write gibi Doğal Dil İşleme (DDL) tabanlı uygulamalar, dilsel yapıların analizini gerçekleştirme, anlık ve bağlama duyarlı geribildirim sunma, ayrıca seviyelendirilmiş içerikler üretme kapasitesine sahiptir (Dündar, 2024). Bu

¹ Öğr Gör. Dr., Anadolu Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, aedundar@anadolu.edu.tr
ORCID iD: 0000-0001-7656-5276

KAYNAKLAR

- Abbes, F., Bennani, S., & Maalel, A. (2024). Generative AI and gamification for personalized learning: Literature review and future challenges. *SN Computer Science*, 5(8), 1154. <https://doi.org/10.1007/s42979-024-03491-z>
- Aggoun, S. (2024). The action-oriented perspective in language teaching: an innovative didactic approach. *Langues & Cultures*, 5(2), 334-348.
- Almasi, M., & Kristensen-McLachlan, R. D. (2025). Alignment drift in cefr-prompted llms for interactive spanish tutoring. *arXiv preprint arXiv:2505.08351*.
- Bachman, L. F., & Palmer, A. S. (1996). *Language testing in practice: Designing and developing useful language tests* (Vol. 1). Oxford University Press.
- Behforouz, B., & Al Ghaithi, A. (2024). Grammar gains: Transforming EFL learning with ChatGPT. *Educational Process: International Journal*, 13(4), 25-41.
- Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing.
- Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge University Press. <http://www.coe.int/en/web/commoneuropean-framework-reference-languages>
- Council of Europe. (2018). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors*. Council of Europe Publishing. <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
- Çekici, Y. E. (2022). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programında Yer Alan Kazanımların Toplumdilbilimsel Yetkinlik Bağlamında İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1164-1186. <https://doi.org/10.32321/cutad.1136322>
- Dobre, D. (2006). La Méthode Audio-Orale. *Dialogos*, 7(14), 13-16.
- Dündar, O. İ. (2024). Utilisation Potentielle De Chatgpt Dans L'apprentissage Des Langues Etrangères: Exploration Des Possibilités Selon Les Niveaux Langagiers Du CECRL. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 63-75. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.1384040>
- Dündar, O. İ., & Aydoğu, C. (2024). Création d'un Agent Conversationnel Pour une Classe de Français Langue étrangère: Les Apports et Les Limites pour l'Expression Ecrite. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 14(2), 501-523. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1411872>
- Fakher Ajabshir, Z. (2024). A Comparative Study of Teacher Feedback and Chatbot Feedback on Second Language Learners' Pragmalinguistic and Sociopragmatic Competences. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 1-12. <https://doi.org/10.1080/10447318.2024.2429756>
- Fitriana, K., & Nurazni, L. (2022). Exploring English Department Students' Perceptions on Using Grammarly to Check the Grammar in Their Writing. *Journal of English Teaching*, 8(1), 15-25. <https://doi.org/10.33541/jet.v8i1.3044>
- Grafstrøningen, M. (2024). *The use of GAI in English Vocabulary Learning* (Master's thesis, NTNU).
- Ho, P. V. P. & Binh, N. T. (2014). The Effects of Communicative Grammar Teaching on Students' Achievement of Grammatical Knowledge and Oral Production. *English Language Teaching*, 7(6), 74-86. <http://dx.doi.org/10.5539/elt.v7n6p74>
- Hymes, D. (1972). On communicative competence. *sociolinguistics*, 269293, 269-293.
- Kucuk, T. (2024). ChatGPT integrated grammar teaching and learning in EFL classes: A study on Tishk International University students in Erbil, Iraq. *Arab World English Journal (AWEJ)*, 100-111. <https://dx.doi.org/10.24093/awej/ChatGPT.6>
- Kulaksız, G. C. (2024). Artificial intelligence-based language modelling: The effect of ChatGPT application on writing skills in the context of teaching English as a foreign language.
- Liu, X. (2025). Integration or hesitation: Unraveling factors affecting teachers' inclination towards personal and students' adoption of generative AI in language instruction. *International Journal*

- of Technology in Education (IJTE)*, 8(2), 502-520. <https://doi.org/10.46328/ijte.1103>
- Lu, G., & Ba, S. (2025). Exploring the impact of GAI-assisted feedback on pre-service teachers' situational engagement and performance in inquiry-based online discussion. *Educational Psychology*, 1-26. <https://doi.org/10.1080/01443410.2025.2489784>
- Lundberg, S. (2024). ChatGPT vs. Teacher Feedback Provision: An investigation on the efficacy of ChatGPT feedback provision on written production across proficiency levels.
- Mekheimer, M. (2025). Generative AI-assisted feedback and EFL writing: a study on proficiency, revision frequency and writing quality. *Discover Education*, 4(1), 170. <https://doi.org/10.1007/s44217-025-00602-7>
- Nhan, L. K., Hoa, N. T. M., & Quang, L. V. N. (2025). Leveraging AI for Writing Instruction in EFL Classrooms: Opportunities and Challenges. *Educational Process: International Journal*.
- ONeill, R., & Russell, A. (2019). Stop! Grammar time: University students' perceptions of the automated feedback program Grammarly. *Australasian Journal of Educational Technology*, 35(1). <https://doi.org/10.14742/ajet.3795>
- Phieanchang, T. (2024). Using ChatGPT to improve English grammar skills for EFL learners. *Thonburi Rajabhat University Journal*. 18(1), 223-240.
- Puren, C., & Galisson, R. (1988). *Histoire des méthodologies de l'enseignement des langues*. CLE international.
- Puren, C. (2006). De l'approche communicative à la perspective actionnelle. *Le Français dans le monde*, 347, 37-40.
- Romero Muñoz, E. (2022). Teaching Form in the Action-Oriented Classroom: Can-Do!. In *English language teaching: Policy and practice across the European Union* (pp. 257-273). Singapore: Springer Nature Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-19-2152-0_15
- Uchida, S. (2025). Generative AI and CEFR levels: Evaluating the accuracy of text generation with ChatGPT-4o through textual features. *Vocabulary Learning and Instruction*, 14(1), 2078-2078. <https://doi.org/10.29140/vli.v14n1.2078>
- Wei, Y., Jiang, Y. H., Liu, J., Qi, C., Jia, L., & Jia, R. (2025, March). The Advancement of Personalized Learning Potentially Accelerated by Generative AI. In *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 991-1000). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
- Yang, A. (2025). Generative AI chatbots: the future of grammar and spelling correction in English learning. *International Journal of Information and Communication Technology*, 26(22), 72-87. <https://doi.org/10.1504/IJICT.2025.146909>
- Yuldoshev, T. (2025). AI As An Assistant Teacher: A Mixed-Methods Study Into Effects Of AI-Generated Feedback On Student Writing Quality. *Hamkor konferensiyalar*, 1(14), 37-44. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15175512>
- Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education—where are the educators?. *International journal of educational technology in higher education*, 16(1), 1-27. <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0>

BÖLÜM 6

DİL ÖĞRETİMİNDE DİJİTAL YETKİNLİK

Oğuz İbrahim DÜNDAR¹

1. GİRİŞ

Son yirmi yılda teknolojik gelişmelerin eğitim alanına etkisi radikal bir değişim sürecini beraberinde getirmiştir. Bu değişimden en çok etkilenen disiplinlerden biri ise hiç kuşkusuz yabancı dil öğretimidir. Küreselleşen dünyada çokdillilik, bireylerin hem ekonomik hem sosyal hayatta başarılı olabilmeleri için gerekli temel becerilerden biri haline gelmiş (Lähdesmäki, Koistinen & Ylönen, 2020), bu doğrultuda dil öğrenme-öğretme süreçlerinin niteliği daha da önem kazanmıştır. Bilgisayarlar, mobil cihazlar, internet, yapay zekâ ve artırılmış gerçeklik gibi teknolojik araçların dil öğretiminde kullanımı, hem öğretmenlerin pedagojik uygulamalarını hem de öğrencilerin öğrenme stratejilerini köklü biçimde dönüştürmektedir (Urbaite, 2024).

Dil öğretiminde teknolojinin kullanılmaya başlaması aslında 1960'lara kadar uzanmakta olup, ilk örnekleri programlı öğretim araçları ve dil laboratuvarlarında görülmüştür. Ancak bu uygulamalar daha çok davranışçı bir yaklaşıma dayanıyor ve sınırlı etkileşim içeriyordu (Puren, 2002). 1990'lardan itibaren teknolojinin evrimiyle birlikte, özellikle internet tabanlı öğrenme ortamlarının yaygınlaşmasıyla yeni bir paradigma ortaya çıkmıştır. Web 2.0 araçları, öğrenen-odaklı pedagojiyi destekleyerek, öğrencilerin öğrenme sürecinde daha aktif rol almasını sağlamıştır (Aguti, Walters & Wills, 2014). Bu bağlamda, teknolojinin dil öğretiminde kullanımı artık yalnızca araçsal değil, aynı zamanda pedagojik bir stratejiye dönüşmüş durumdadır (Hutapea & Maslan, 2025).

Dil öğrenimi; sözcük bilgisi, sesletim, yazım, dil bilgisi, okuma ve dinleme gibi çok yönlü becerilerin geliştirilmesini gerektirir. Bu becerilerin her biri, teknolojik olanaklar sayesinde daha etkili, bireyselleştirilmiş ve çoklu ortam destekli bir şekilde öğretilir hale gelmiştir. Örneğin, dijital sözlükler ve derlem tabanlı veri araçları ile kelime öğrenimi daha bağlamlı hale gelirken (Ojochegbe, Omachonu

¹ Öğr. Gör. Dr., Anadolu Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, oidundar@anadolu.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-9574-6125

olmasıdır. Bu aşamaların döngüsellüğünün bireysel olarak ve istenildiği sayıda tekrar edilebilir olması YZ'nin en temel artısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci kendi hızına ve güdülenme seviyesine göre ne kadar gerekli görürse o kadar tekrar sayısına çıkabilmektedir. Sınıf içi ve sınıf dışı tekrar edebilmesi, hem öğrencinin otonomi kazanması (Dündar ve Aydoğu, 2024a) hem de öğrenmenin pekişmesi (Dündar ve Aydoğu, 2024b) açısından önemli bir avantaj olarak değerlendirilebilir.

Son Etkinlik

Aşama / Süre	: Tek aşama, 20 dakika
Öğrenenin görevi	: Öğrenenin yazdığı tavsiye verme cevaplarından hangisini tercih ederse onunla AI video üretme araçları (Google VEO 3 vb.) aracılığıyla videosunu hazırlayıp, sınıf grubu vb. ortak platformda paylaşması. Diğer öğrenenler tarafından hazırlanan videoları izleyip yorumlarda bulunması.
Öğreticinin görevi	: YZ video üretim araçlarının ve kullanım esaslarının tanıtımı. Videolar hakkında yorum yazılmasını istemesi.
YZ katkısı	: Verilen metnin masrafsız ve az zamanda profesyonel bir videosunun hazırlanması.

KAYNAKLAR

- Aguti, B., Walters, R., & Wills, G. (2014). Effective use of e-learning technologies to promote student-centered learning paradigms within higher education institutions. *International Journal for e-Learning Security (IJeLS)*, 1-8.
- Aravind, A., Durairaj, M., Chitkara, P., El-Ebiary, Y. A. B., Muniyandy, E., Ushasree, L., & Ammar, M. B. (2025). Adaptive AI-Based Personalized Learning for Accelerated Vocabulary and Syntax Mastery in Young English Learners. *International Journal of Advanced Computer Science & Applications*, 16(4).
- Aydoğu, C., & Dündar, O. I. (2020). L'utilisation des smartphones dans une classe de français langue étrangère: un exemple d'exploitation. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41), 75-82. <https://doi.org/10.30794/pausbed.652221>
- Balci, Ö. (2024). The role of ChatGPT in English as a foreign language (EFL) learning and teaching: A systematic review. *International Journal of Current Educational Studies*, 3(1), 66-82. <https://doi.org/10.46328/ijces.107>
- Bax, S. (2003). CALL—past, present and future. *System*, 31(1), 13-28. [https://doi.org/10.1016/S0346-251X\(02\)00071-4](https://doi.org/10.1016/S0346-251X(02)00071-4)
- Bueno-Alastuey, M. C., & Nemeth, K. (2022). Quizlet and podcasts: effects on vocabulary acquisition. *Computer Assisted Language Learning*, 35(7), 1407-1436. <https://doi.org/10.1080/09588221.2020.1802601>
- Burston, J. (2015). Twenty years of MALL project implementation: A meta-analysis of learning outcomes. *ReCALL*, 27(1), 4-20. <https://doi.org/10.1017/S0958344014000159>

- Da Silva Junior, L. J., & Barbosa, P. A. (2024). L2 prosody effects on pronunciation teaching and oral communication: updated. *Caderno Pedagógico*, 21(5), e4124-e4124. <https://doi.org/10.54033/cadpedv21n5-158>
- De Bruijn-Smolters, M., & Prinsen, F. R. (2024). Effective student engagement with blended learning: A systematic review. *Heliyon*, 10(23). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e39439>
- Culén, A. L., & Gasparini, A. A. (2012). When is a student-centered, technology supported learning a success. *International Journal of Digital Information and Wireless Communications*, 2(3), 256-269.
- Çam, Ş. S. (2023). Investigation of the effect of active learning methods enriched with web 2.0 tools on active participation, attitudes towards the course and digital literacy of prospective teachers. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 8(22), 1784-1820. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.751>
- Dai, Y., & Wu, Z. (2023). Mobile-assisted pronunciation learning with feedback from peers and/or automatic speech recognition: A mixed-methods study. *Computer Assisted Language Learning*, 36(5-6), 861-884. <https://doi.org/10.1080/09588221.2021.1952272>
- Dündar, O. İ. (2024). Utilisation Potentielle De Chatgpt Dans L'apprentissage Des Langues Etrangères: Exploration Des Possibilités Selon Les Niveaux Langagiers Du CECRL. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 63-75. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.1384040>
- Dündar, O. İ., & Aydoğu, C. (2024a). Création d'un agent conversationnel pour une classe de français langue étrangère: les effets sur l'autonomie de l'apprenant. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(2), 750-762. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.1411764>
- Dündar, O. İ., & Aydoğu, C. (2024b). Création d'un Agent Conversationnel Pour une Classe de Français Langue étrangère: Les Apports et Les Limites pour l'Expression Ecrite. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 14(2), 501-523. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1411872>
- Elgort, I. (2018). Technology-mediated second language vocabulary development: A review of trends in research methodology. *calico journal*, 35(1), 1-29. <https://doi.org/10.1558/cj.34554>
- Evers, K., & Chen, S. (2022). Effects of an automatic speech recognition system with peer feedback on pronunciation instruction for adults. *Computer Assisted Language Learning*, 35(8), 1869-1889. <https://doi.org/10.1080/09588221.2020.1839504>
- Fitria, T. N. (2021). Grammarly as AI-powered English writing assistant: Students' alternative for writing English. *Metathesis: Journal of English Language, Literature, and Teaching*, 5(1), 65-78. <https://doi.org/10.31002/metathesis.v5i1.3519>
- Foster, T., & Saenko, T. (2025). Improving Vocabulary Retention by Training Students to Use Vocabulary Learning Strategies In and Out of Class. *Dialog on Language Instruction*, 35(1), 25-43.
- Caseres, J., & Opina, A. (2025). The Impact of AI-based Corrective Feedback on Students' Writing Motivation. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5317691>
- García, C., Nickolai, D., & Jones, L. (2020). Traditional versus ASR-based pronunciation instruction. *Calico Journal*, 37(3), 213-232. <https://doi.org/10.1558/cj.40379>
- Haoming, L., & Wei, W. (2024). A systematic review on vocabulary learning in AR and VR gamification context. *Computers & Education: X Reality*, 4. <https://doi.org/10.1016/j.cexr.2024.100057>
- Hutapea, W. A., & Maslan, J. (2025). Enhancing language learning through reasoned imitation in the use of numerical resources in the FLE classroom. *Esteem Journal of English Education Study Programme*, 8(2), 343-350.
- Kiacová, V. (2025). Teaching and Learning English Pronunciation Using Computer-Assisted Pronunciation Training.
- Lähdesmäki, T., Koistinen, A. K., & Ylönen, S. C. (2020). *Intercultural dialogue in the European education policies: A conceptual approach* (p. 114). Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-41517-4>
- Lane, S., Hoang, J. G., Leighton, J. P., & Rissanen, A. (2021). Engagement and satisfaction: Mixed-method analysis of blended learning in the sciences. *Canadian Journal of Science, Mathematics and*

- Technology Education*, 21(1), 100-122. <https://doi.org/10.1007/s42330-021-00139-5>
- Mahmud, M. (2025). Digital Era Learning Transformation: Integration of Adaptive Learning and AI Analytics in Creating Personalized Learning Experience. *Yayasan Drestanta Pelita Indonesia*, 47-61.
- Misir, H. (2018). Digital Literacies and Interactive Multimedia-Enhanced Tools for Language Teaching and Learning. *International Online Journal of Education and Teaching*, 5(3), 514-523.
- Nguyen, L. Q., Le, H. V., & Nguyen, P. T. (2024). A mixed-methods study on the use of chatgpt in the pre-writing stage: EFL learners' utilization patterns, affective engagement, and writing performance. *Education and Information Technologies*, 1-24. <https://doi.org/10.1007/s10639-024-13231-8>
- Ojochegebe, A. T., Omachonu, C. G., & Peter, O. (2025). The Death of the Dictionary: Is Reliance on Digital Language Tools Eroding Deep Vocabulary Learning?. *Journal of Science, Technology and Mathematics Pedagogy*, 3(1), 83-103.
- Orivida, A. M., & Nabos, J. Q. (2024). Teachers' digital literacy and pedagogical integration of information and communication technology in teaching: Basis for a training program. *Ignatian Int J Multidiscip Res*, 2(6). <https://doi.org/10.5281/zenodo.11503539>
- Parmaxi, A., & Demetriou, A. A. (2020). Augmented reality in language learning: A state-of-the-art review of 2014–2019. *Journal of Computer Assisted Learning*, 36(6), 861-875. <https://doi.org/10.1111/jcal.12486>
- Pitukwong, K., & Saraiwang, S. (2024). Exploring the effectiveness of digital writing tools on Thai EFL students' writing. *Contemporary Educational Technology*, 16(3), ep519. <https://doi.org/10.30935/cedtech/14808>
- Putri, R. E. (2025). Exploring Technology Use in English Pronunciation Instruction: A Systematic Review of Trends and Tools. *SALEE: Study of Applied Linguistics and English Education*, 6(2), 414-436. <https://doi.org/10.35961/salee.v6i2.1931>
- Puren, C. (2002). De la méthodologie audiovisuelle première génération à la didactique complexe des langues-cultures. *Ela. Études de linguistique appliquée*, 127(3), 321-337. <https://doi.org/10.3917/ela.127.0321>
- Rajput, P. K., Ravulakollu, K. K., & Singhal, S. (2022). An enhanced learning approach for increasing student engagement, motivation and learning using gamification in blended teaching. *International Journal of Technology Enhanced Learning*, 14(1), 17-36. <https://doi.org/10.1504/IJTEL.2022.120558>
- Rofi'i, A., Nurhidayat, E., & Firharmawan, H. (2023). Teachers' professional competence in integrating technology: A case study at English teacher forum in Majalengka. *IJLECR (International Journal of Language Education and Cultural Review)*, 9(1), 64-73. <https://doi.org/10.21009/ij-lecr.v9i1.37683>
- Rüdian, S. (2024). *Personalizing Online Courses*. <https://doi.org/10.18452/28914>
- Saglam, A. C. (2025, March). Integrating AI into Education: Teacher Training. In *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 3206-3211). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
- Sartepeci, M., & Çakır, H. (2015). The effect of blended learning environments on student's academic achievement and student engagement: A study on social studies course. *Education and Science*, 40(177). <https://doi.org/10.15390/EB.2015.2592>
- Sun, W. (2023). The impact of automatic speech recognition technology on second language pronunciation and speaking skills of EFL learners: a mixed methods investigation. *Frontiers in psychology*, 14. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1210187>
- Tamayo, P. (2024). *The Effect of Task Based Learning on Eighth Graders' Speaking Skills through ICT Tools* (Doctoral dissertation, Facultad de Artes y Humanidades).
- Teymouri, R. (2024, November). Recent developments in mobile-assisted vocabulary learning: A mini review of published studies focusing on digital flashcards. In *Frontiers in Education* (Vol. 9, p. 1496578). Frontiers Media SA.

- Thiessen, J. (2014). Learner-Learner Interaction in Self-Paced Study at a Distance: Perceptions and Practice in Multiple Cases.
- Tran, D. K., & Vu, T. K. C. (2024, November). Investigating Learners' Perspectives on ELSA Speak Integration to Enhance Autonomy and Oral Language Proficiency in English Classes. In *Proceedings of the AsiaCALL International Conference* (Vol. 6, pp. 182-192).
- Turner, C. (2013). *Learner Generated Content Using Web 2.0 Technologies* (Doctoral dissertation, Loughborough University).
- Urbaite, G. (2024). The role of technology in modern language education. *EuroGlobal Journal of Linguistics and Language Education*, 1(1), 3-10. <https://doi.org/10.69760/w00r1v81>
- Wraith, G. (2024). *Toward understanding the impact of mobile apps on learner progress in attaining foreign language skills*. Student dissertation for The Open University module E822 Masters multi-disciplinary dissertation: education, childhood and youth. <https://doi.org/10.21954/ou.ro.00102806>
- Yang, Y. (2025). AI-supported L2 vocabulary acquisition—a systematic review from 2015 to 2023. *Education and Information Technologies*, 1-35. <https://doi.org/10.1007/s10639-025-13417-8>
- Qian, J., Li, C., & Li, D. (2025). Exploring Chinese multilingual students' metacognitive knowledge, strategies, and experiences in academic writing. *Language Awareness*, 34(1), 77-99. <https://doi.org/10.1177/20965311241310881>
- Zheng, X., & Zhang, J. (2025). The usage of a transformer based and artificial intelligence driven multidimensional feedback system in english writing instruction. *Scientific Reports*, 15(1), 19268. <https://doi.org/10.1038/s41598-025-05026-9>